

IŠANKSTINIAI LIETUVOS RESPUBLIKOS 2010 METŲ VISUOTINIO ŽEMĖS ŪKIO SURAŠYMO REZULTATAI

DARBAS ŽEMĖS ŪKYJE

Lietuvos statistikos departamentas 2010 m. gegužės 3–rugsėjo 30 d. atliko visuotinį žemės ūkio surašymą. Per surašymą apklausti visi ūkininkų ir šeimos ūkiai bei visos žemės ūkio bendrovės ir įmonės, auginančios žemės ūkio augalus ar laikančios ūkinius gyvūnus.

Išankstiniais 2010 m. surašymo duomenimis, 2010 m., palyginti su 2003 m. žemės ūkio surašymo rezultatais, žemės ūkio darbuotojų skaičius sumažėjo 32 procentais, iš jų darbuotojų ūkininkų ir šeimos ūkiuose – 33, žemės ūkio bendrovėse ir įmonėse – 24 procentais.

Žemės ūkio darbuotojų skaičiaus mažėja, nes ūkiai linkę stambėti ir modernėti, juose reikia vis mažiau rankų darbo (2010 m., palyginti su 2003 m., užfiksuota beveik 27 proc. mažiau ūkių). Be to, plečiantis žemės ūkio paslaugų sektoriui, vis daugiau ūkių perka žemės dirbimo, derliaus nuėmimo ar gyvulių priežiūros paslaugas.

1 lentelė. Žemės ūkio darbuotojai, tūkst.

	Visi ūkiai		Ūkininkų ir šeimos ūkiai		Žemės ūkio bendrovės ir įmonės	
	2003	2010	2003	2010	2003	2010
Darbuotojų skaičius, iš viso	545,4	369,0	519,9	349,6	25,5	19,4
Ūkininkaujantys asmenys ir jų šeimų nariai	511,3	338,2	511,3	338,2	x	x
Nuolatiniai samdomieji darbuotojai	28,8	27,9	4,1	9,0	24,7	18,9
Laikini samdomieji darbuotojai	5,3	2,9	4,5	2,4	0,8	0,5

Kiek daugiau nei pusė (52 proc.) darbuotojų dirbo mažuose – iki 5 hektarų žemės ūkio naudmenų turinčiuose – ūkiuose, trečdalis – 5–20 hektarų ūkiuose. Nuolatinius darbuotojus daugiausia samdė dideli ūkiai. Dauguma (74proc.) žemės ūkio bendrovių ir įmonių darbuotojų dirbo 50 ir daugiau hektarų turinčiose žemės ūkio bendrovėse ir įmonėse.

2 lentelė. Žemės ūkio darbuotojų skaičius pagal ūkio dydį, tūkst.

Ūkių grupės pagal žemės ūkio naudmenų plotą, ha	Darbuotojai, iš viso		Ūkininkaujantys asmenys ir jų šeimų nariai		Nuolatiniai samdomieji darbuotojai		Laikini samdomieji darbuotojai	
	2003	2010	2003	2010	2003	2010	2003	2010
Iš viso	545,4	369,0	511,3	338,2	28,8	27,9	5,3	2,9
iki 5	304,5	192,6	300,6	188,4	2,6	3,9	1,3	0,3
5–20	176,4	112,0	173,4	109,5	1,7	1,5	1,3	1,0
20–50	28,8	25,4	27,1	23,8	1,1	1,3	0,6	0,3
50–100	9,3	11,9	6,5	9,9	2,2	1,7	0,6	0,3
100 ir daugiau	26,4	27,1	3,7	6,6	21,2	19,5	1,5	1,0

Trečdalis (34 proc.) ūkininkaujančių asmenų ir dirbančių jų šeimos narių nurodė, jog surašymo momentu, be ūkio darbų, jie turėjo ir kitą darbą, už kurį gavo atlyginimą. 96 procentai iš jų nurodė, kad tas kitas mokamas darbas buvo jiems pagrindinis.

Tarp ūkininkaujančių asmenų ir dirbančiųjų jų šeimų narių vyrų ir moterų buvo beveik po lygiai: moterų – 51, vyrų – 49 procentai. Tačiau didesnę ūkininkaujančių asmenų ir dirbančiųjų šeimos narių iki 60 metų amžiaus dalį sudarė vyrai, o vyresnių nei 60 metų amžiaus – moterys (60–64 metų grupėje jos sudarė 53 proc., 65 metų ir vyresnių – 59 proc.).

Daugiau kaip pusė (58 proc.) ūkininkaujančių asmenų ir dirbančiųjų šeimos narių buvo vyresni negu 50 metų, 34 procentus sudarė 30–49 metų amžiaus asmenys.

Palyginti su 2003 m. žemės ūkio surašymo rezultatais, labiausiai sumažėjo 30–39, 20–29 ir 60–64 metų amžiaus ūkininkaujančių asmenų ir dirbančiųjų šeimos narių.

3 lentelė. Ūkininkaujantys asmenys ir jų šeimų nariai pagal lytį ir amžių, tūkst.

Amžiaus grupės, metais	Vyrų ir moterų		Vyrų		Moterų	
	2003	2010	2003	2010	2003	2010
Darbuotojų skaičius, iš viso	511,3	338,2	242,1	164,7	269,2	173,5
16–19	6,3	5,8	3,8	3,5	2,5	2,3
20–29	35,7	18,5	19,5	11,7	16,2	6,8
30–39	85,1	38,1	43,4	19,4	41,7	18,7
40–49	101,7	78,1	53,2	40,3	48,5	37,8
50–59	86,4	73,1	42,2	37,3	44,2	35,8
60–64	52,0	27,9	22,7	13,2	29,3	14,7
65 ir vyresni	144,1	96,7	57,3	39,3	86,8	57,4

Surašymo duomenimis, dauguma žemės ūkio darbuotojų ūkyje dirbo ne visą darbo dieną. Tik 7,5 procento surašytų darbuotojų nurodė ūkyje dirbantys visą darbo dieną.

4 lentelė. Žemės ūkio darbuotojai pagal dirbtą laiką, tūkst.

	Visi ūkiai		Ūkininkų ir šeimos ūkiai		Žemės ūkio bendrovės ir įmonės	
	2003	2010	2003	2010	2003	2010
Darbuotojų skaičius, iš viso	545,4	369,0	519,9	349,6	25,5	19,4
Dirbo visą darbo laiką	17,8	27,7	14,7	20,3	3,1	7,4
Dirbo ne visą darbo laiką	527,6	341,3	505,2	329,3	22,4	12,0
iki 2 val.	189,4	156,2	189,3	155,9	0,1	0,3
2–4 val.	181,0	100,5	179,7	99,9	1,3	0,6
4–6 val.	98,5	48,9	94,4	48,2	4,1	0,7
6–8 val.	58,7	35,7	41,8	25,3	16,9	10,4

2010 m. žemės ūkio surašymas parodė, kad darbuotojų darbo laiko trukmė tiesiogiai priklauso nuo ūkio dydžio. Antai 20–30 hektarų žemės ūkio naudmenų dydžio ūkiuose 6–8 val. per dieną dirbo 17 procentų darbuotojų, 30–50 hektarų dydžio – 20 procentų, 50–100 hektarų – 24 procentai, 100 ir daugiau hektarų – 44 procentai.

5 lentelė. Darbuotojai pagal dirbtą laiką įvairaus dydžio ūkiuose 2010 m., palyginti su visu darbuotojų skaičiumi, proc.

Vidutinis darbo laikas per dieną	Ūkių grupės pagal naudojamų žemės ūkio naudmenų plotą, ha							
	0–2	2–5	5–10	10–20	20–30	30–50	50–100	iki 100
iki 2 val.	60	55	42	26	19	16	15	4
2–4 val.	24	30	33	31	24	20	17	8
4–6 val.	7	10	15	23	24	23	19	9
6–8 val.	5	3	6	12	17	20	24	44
Visas darbo laikas	4	2	4	8	16	21	25	35

Siekiant didesnio palyginamumo, žemės ūkyje dirbę asmenys, remiantis per savaitę dirbtu laiku, buvo perskaičiuoti į sąlyginius darbuotojus. Pvz., dirbusieji 31–39 valandas per savaitę prilyginami 0,875 darbuotojo. Perskaičiavus gauta, kad nuo 2009 m. birželio iki 2010 m. gegužės 31 d. žemės ūkio darbus visą darbo dieną dirbo 146,8 tūkst. (ūkininkų ir šeimų ūkiuose – 129,5, žemės ūkio bendrovėse ir įmonėse – 17,3 tūkst.) darbuotojų.

6 lentelė. Sąlyginių darbuotojų skaičius ūkiuose, tūkst.

	Visi ūkiai		Ūkininkų ir šeimos ūkiai		Žemės ūkio bendrovės ir įmonės	
	2003	2010	2003	2010	2003	2010
Sąlyginių darbuotojų skaičius, iš viso	222,3	146,8	201,3	129,5	21,0	17,3
Ūkininkaujantys asmenys ir jų šeimos nariai	194,0	119,9	194,0	119,9	–	–
Nuolatiniai samdomieji darbuotojai	23,0	24,0	2,8	7,2	20,2	16,8
Laikini samdomieji darbuotojai	5,3	2,9	4,5	2,4	0,8	0,5

Visuotinio žemės ūkio surašymo metu buvo siekiama nustatyti darbuotojų, dirbusių ūkio darbus 12 mėn. iki surašymo, skaičių skirtingo dydžio ir kategorijos ūkiuose, jų pasiskirstymą pagal lytį ir amžių, dirbtą laiką. Informacija apie darbuotojus buvo renkama tik iš ūkių, žemės valdoje turinčių vieną ir daugiau hektarų naudojamų žemės ūkio naudmenų arba ūkio žemės valdoje turinčių mažiau kaip vieną hektarą žemės ūkio naudmenų, jei žemės ūkio pardavimo pajamos per metus sudaro ne mažiau kaip 5000 Lt.

Pagal ūkių darbuotojų statusą išskirtos 3 pagrindinės grupės: ūkininkaujantys asmenys ir jų dirbantys šeimos nariai, nuolatiniai samdomieji ir laikini samdomieji darbuotojai.

Sąvokos

Ūkio darbai – tai bet kokie darbai, susiję su žemės ūkio produktų gamyba ir šių produktų savybių palaikymu: organizavimas ir valdymas (pirkimas, pardavimas, apskaita ir t. t.), lauko darbai (arimas, šienavimas, derliaus nuėmimas ir t. t.), gyvulių auginimas (pašarų ruošimas, šėrimas, melžimas, gyvulių priežiūra ir t. t.), darbai, susiję su pirminių žemės ūkio produktų laikymu, perdirbimu (pvz., grietinės, sviesto, varškės, sūrio gamyba), apdorojimu, paruošimu rinkai, žemės ūkio pastatų, mašinų ir įrenginių remontas. Namų ruošos darbai (tvarkymasis namuose, gyvenamojo namo remontas, maisto gaminimas ir pan.) prie ūkio darbų nepriskiriami.

Generalinė direktorė

Vilija Lapėnienė

Pasiteirauti: Aušra Jablonskienė
L. e. Žemės ūkio ir aplinkosaugos statistikos skyriaus vedėjo pareigas
Tel. (8 5) 236 4982
El. p. ausra.jablonskiene@stat.gov.lt
www.stat.gov.lt

© Lietuvos statistikos departamentas

Naudojant Lietuvos statistikos departamento duomenis, būtina nurodyti šaltinį.

Daugiau informacijos šia tema rasite skyrelyje [2010 m. žemės ūkio surašymas](#).